

INTERNET MADANIYATI VA YOSHLAR AXLOQIY QADRIYATLARINING O‘ZARO TA’SIRI

Muallif: Alimov Zokir Chori o‘g‘li ¹

Affiliyatsiya: Termiz davlat universiteti o‘qituvchisi ¹

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17569613>

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada internet madaniyatining yoshlar ongiga, xususan, ularning axloqiy qadriyatlariga ko‘rsatayotgan ijobiy va salbiy ta’sirlari tahlil qilinadi. Raqamli jamiyat sharoitida yoshlarning dunyoqarashi, xulq-atvori va ma’naviy immunitetini shakllantirishda internet madaniyatining o‘rni ochib beriladi. Shuningdek, axborot makonida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg‘unlashtirish zarurati asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: internet madaniyati, yoshlar, axloqiy qadriyatlar, ma’naviyat, media madaniyat, raqamli tafakkur, axborot xavfsizligi.

So‘nggi yillarda insoniyat taraqqiyotining eng muhim xususiyatlaridan biri bu raqamli texnologiyalar va internet tarmog‘ining hayotning barcha jabhalariga kirib kelganidir. Internet bugungi kunda nafaqat axborot olish vositasi, balki yangi madaniyat - internet madaniyatini shakllantiruvchi global muhit sifatida e’tirof etilmoqda. Ayniqsa, yoshlar bu muhitning eng faol ishtirokchilari va yaratuvchilari hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasida yoshlar siyosatini amalga oshirishda ularning ma’naviy dunyosini boyitish, axborot savodxonligini oshirish va axloqiy immunitetini mustahkamlash dolzarb vazifa sifatida belgilanmoqda. Chunki internetdagi axborot oqimlari orasida nafaqat ijobiy, balki inson ma’naviyatiga salbiy ta’sir ko‘rsatuvchi kontent ham mavjud.

Internet madaniyati tushunchasi va uning mohiyati, internet madaniyati — bu foydalanuvchilarning onlayn muhitdagi xulq-atvori, muloqot uslubi, axborot iste’moli va yaratuvchanligidagi me’yorlar tizimidir. U an’anaviy madaniyat singari o‘zining qadriyatlari, axloqiy me’yorlari va estetik tamoyillariga ega. Ammo bu madaniyat tez o‘zgaruvchan va dinamik jarayonlar bilan tavsiflanadi.

Yoshlar uchun internet o‘zini ifoda etish, bilim olish, ijodiy faoliyat yuritish va ijtimoiy hayotda ishtirok etish maydonidir. Shu jihatdan u ma’naviy-ma’rifiy taraqqiyotning yangi shaklini vujudga keltiradi. Internet madaniyatining yoshlar axloqiga ijobiy ta’siri

Internet madaniyatining ijobiy jihatlari orasida quyidagilarni ajratish mumkin:

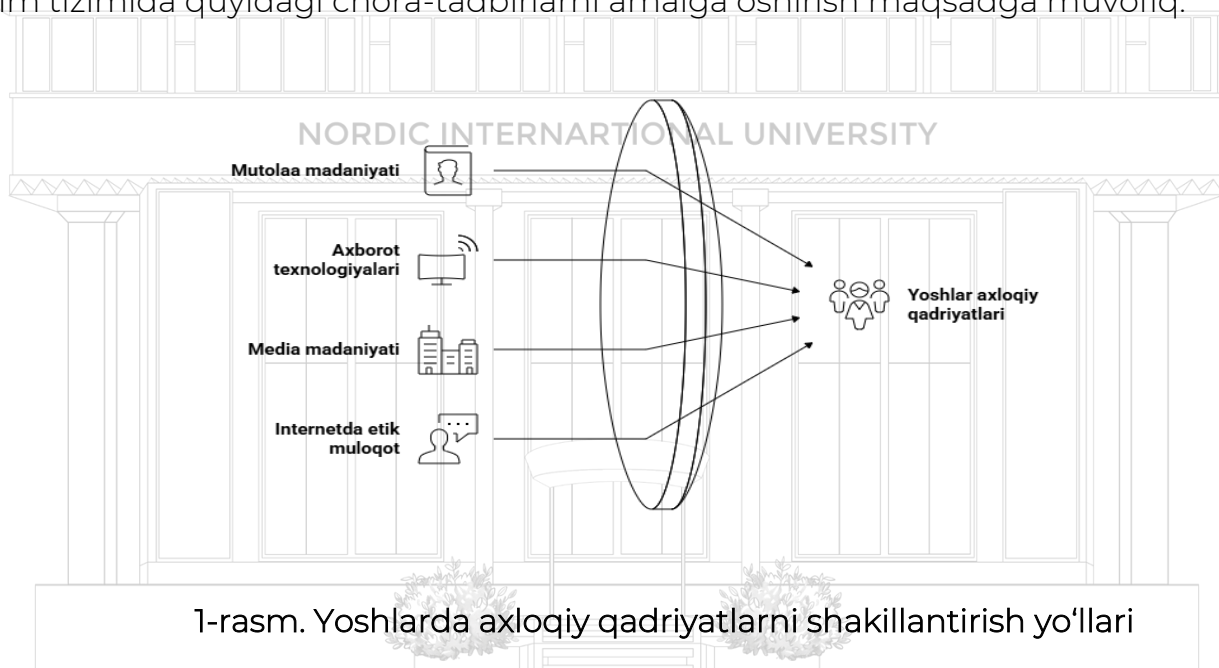
- yoshlarning mustaqil fikrlash, tanqidiy yondashuv ko‘nikmalarini rivojlantiradi;
- dunyo madaniy merosi bilan tanishish imkonini beradi;
- zamonaviy texnologiyalar va innovatsiyalarni o‘zlashtirishga yordam beradi;
- turli millat va madaniyat vakillari bilan muloqot orqali bag‘rikenglikni shakllantiradi.

Internet madaniyatining axloqiy qadriyatlarga salbiy ta'siri. Shu bilan birga, internet madaniyati muayyan xavflarni ham yuzaga keltiradi. Virtual muhitda tarqalayotgan axloqsiz kontent, zo'ravonlikni targ'ib qiluvchi materiallar, g'arazli mafkuraviy oqimlar yoshlarning ongiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu esa ularning milliy o'zligini anglash, axloqiy qarashlari va hayotiy tamoyillarida ziddiyatlar keltirib chiqarmoqda.

Axloqiy immunitetni shakllantirish omillari:

Yoshlar axloqiy immunitetini shakllantirishning asosiy omillari quyidagilardan iborat: 1.Oila — bola tarbiyasida milliy qadriyatlarni singdiruvchi birlamchi ijtimoiy muhit. 2.Ta'lim tizimi — media savodxonlikni oshiruvchi, axloqiy tarbiya beruvchi asosiy maydon. 3.Davlat va jamoatchilik tashkilotlari — yoshlarni milliy va diniy ekstremizmdan himoya qiluvchi axborot siyosatini olib boradi. 4.Ommaviy axborot vositalari — sog'lom axborot makonini shakllantiruvchi vosita sifatida xizmat qiladi.

Ta'lim muassasalari yoshlarning internetdan to'g'ri va foydali foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishda asosiy o'rin tutadi. Shu sababli, maktab, kollej va oliy ta'lim tizimida quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq.

Internet madaniyatini rivojlantirish — bu faqat texnologik jarayon emas, balki ma'naviy va ijtimoiy masala hamdir. Yoshlarning raqamli makonda mas'uliyatli ishtirok etishi ularning axloqiy barkamolligini belgilaydi. Shu sababli, ta'lim tizimi, oila, davlat siyosati va fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish lozim.

Amaliy natijalarga erishish uchun quyidagi yo'nalishlar muhim ahamiyat kasb etadi:

- Yoshlar uchun media madaniyat bo'yicha interaktiv o'quv dasturlarini yaratish;
- Ijtimoiy tarmoqlarda "axloqiy qahramonlar" obrazini shakllantirish;
- Raqamli xavfsizlik madaniyatini har bir ta'lim muassasasida o'qitish;
- Internetdagi ijobiy tashabbuslarni davlat va nodavlat grantlari orqali qo'llab-quvvatlash.

Xulosa qilib aytganda, yoshlarning axloqiy qadriyatlarini mustahkamlashda internet madaniyatini ongli va maqsadli ravishda rivojlantirish eng samarali yo'l

hisoblanadi. Bu jarayon milliy qadriyatlarimizga sodiq, raqamli tafakkurga ega yangi avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. “Yangi O‘zbekiston yoshlari – bunyodkor avlod” mavzusidagi nutqi. — Toshkent, 2021.
2. Karimova, N. (2022). Yoshlar axborot madaniyatini shakllantirishda ta’lim tizimining roli. Toshkent: Fan nashriyoti.
3. To‘xtayeva, M. (2023). Internet madaniyati va zamonaviy yoshlar tafakkuri. “Ma’naviyat va ma’rifat” jurnali, №4.
4. Castells, M. (2009). The Rise of the Network Society. Oxford: Wiley-Blackwell.
5. Jenkins, H. (2016). Convergence Culture: Where Old and New Media Collide. New York: NYU Press.
6. UNESCO. (2020). Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines. Paris: UNESCO Publishing.

